

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predaj 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Nežanljiva pisma se ne sprejema. — Mali oglasi trgov, značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0,50

Štev. 109 • Maribor, sobota, dne 23. septembra 1939 • Leto XIV

Krvice se morajo popraviti

Svobodno organizirano delavstvo to zahteva

Hrvaški sporazum, tako izjavljajo državniki in politiki, naj bo podlaga, na kateri se bodo razmere v državi pravičnejše urejevale, kakor so se.

Isto, kar državniki in politiki obljubljajo za javno življenje sploh, zahteva tudi proletarijat zase in za svoje ustanove. Tudi proletarijat je državljani in njegove ustanove so javne in njegove državljske pravice.

Omejevanje svobode je bila težka doba. Bolj kakor proti vsem drugim ustanovam pa so se vršile kršitve delavskega vpliva proti delavskim organizacijam in delavskim ustanovam, zlasti socialnopolitičnim.

Te krvice bo treba popraviti na pravičen način.

Delavstvo ne zahteva enakih protikreptov, kakor so bili izvršeni proti delavskim organizacijam, proti delavskim zbornicam in drugim ustanovam, da se je proletarijatu vzelo pravico zastopati v njih svoje pravice in se v svojih organizacijah svobodno gibati. Delavstvo zahteva za svoje organizacije svobodo, v vse socialnopolitične ustanove pa volitve s tajnim glasovanjem ob objektivnem vodstvu volilnega akta.

Vse krvice, ki so se godile, s tem še niso popravljene. Popraviti se morajo tudi še druge, kakor oviranje svobodnih organizacij, preganjanje delavcev zaradi organizacijskega delovanja in podobno.

Nahajamo se sicer v razburkanih časih. Ali vsa ta vprašanja so čisto notranja, ki služijo le legalni ureditvi notranjih državnih razmer.

Vemo, da se to ne da izvesti, če hoče biti legalno, s protizakonitimi ali izjemnimi dekreti, ker bi to ne služilo konsolidaciji. Mogoče pa je vse to stvar izvesti po veljavni zakonodaji. Zanimljivo imamo svobodo strokovnih organizacij v zakonu o zaščiti delavcev, določene so volitve v socialno-politične ustanove v dotični zakonodaji. Vse to se naj izvrši, da pride delavstvo zopet do svojih pravic.

Delavstvo svobodnih strokovnih organizacij ne potrebuje protekcije, ampak v svobodnih in tajnih volitvah si hoče priboriti v zavodih vpliv, ki mu gre.

S tem se bodo storjene krvice vsaj deloma popravile in reparirale vsaj pravice, ki jih delavstvo že ima.

Oto Wels umrl

Predsednik nemške socialne demokracije preminul v Parizu.

V Parizu je umrl dne 20. septembra zvečer s. Oto Wels, predsednik nemške socialne demokracije, ki se je po zlomu demokracije v Nemčiji podal s številnimi sodruži v Pariz in tamkaj organiziral ilegalno delo socialnih demokratov v domovini. Stranka izdaja v Parizu tudi svoj list »Der neue Vorwärts«.

Umrli je takorekoč v vrtincu usodnih svetovnih dogodkov, star 67 let. Njegova smrt pomeni za stranko, ki ji je posvetil vse svoje življenjske sile, težek udarec.

Umrlemu borcu bodi ohranjen časten spomin!

Polotok Hela se še vedno brani

Poljska poročila trdijo, da se poljske čete na polotoku Hela pri Gdynji še vedno branijo pred nemškimi napadi.

Fašistični atentatorji so ubili predsednika rumunske vlade

V Bukarešti je bil dne 21. septembra ob 13.45 izvršen atentat na predsednika rumunske vlade Armanda Calinesca.

Atentatorji so zapeljali čez cesto, tik pred avtomobilom ministrskega predsednika, težko obložen voz, da se je avto moral ustaviti. V istem hipu sta se na obeh straneh predsednikovega avtomobila pojavila dva avtomobila znamke »Steyr«, iz katerih je planilo več mladih ljudi, ki so začeli z revolverji streljati v predsednikov avto. Ko je prispela policija na lice mesta, je lahko aretirala samo enega atentatorja, ostali so se z avtomobiloma odpeljali.

Ministrski predsednik Calinescu je dobil enajst krogel, od teh tri v glavo.

Morilci v radio-oddajni postaji

Morilci so se odpeljali v radio oddajno postajo, se je polastili in potem sporočili vest o umoru ministrskega predsednika.

Policija in vojaštvo sta jim bila za petami. Po kratkem boju so morilce prijel. Ugotovili so, da gre za člane razpuščene »Železne garde«.

Calinescu in »Železna garda«

»Železna garda« v Romuniji je bila fašistična organizacija, po vzgledu fašističnih gibanj v drugih državah, s katerimi je tudi simpatizirala in imela zveze.

Pod fašistično Gogovo vlado je »Železna garda« postala nosilec oblasti. Ko pa je romunski kralj uvidel, da tirajo ti ljudje državo v avanture in propast, je Gogu odzval oblast. V vladi patrijarha Mirona Christea je Calinescu postal notranji minister in je pričel odločno razganjati romunske fašiste. Ti pa so potem neprestano snovali zarote. Vlada je lansko leto vjela vodjo Codreana in ožji štab »Železne garde«, ki sta se skrivala nekje na deželi. V decembru lanskega leta, ko so vjete glavarje fašističnega gibanja sklenili

prepeljati v trdnjavske zapore, so Codreanu in tovariši hoteli pobežniti. — Vojaštvo je na begunce streljalo in jih do zadnjega pobilo.

O tej tragediji se je mnogo pisalo. Zlasti ostro so pisali nemški listi, ki so izražali svoje simpatije »Železni gardi« in dolžili romunsko vlado, da je organizirala navaden pokol svojih nasprotnikov.

Romunski fašisti so sedaj maščevali smrt svojih tovarišev nad Calinescom, katerega so smatrali za očeta protifašističnega gibanja.

Nemški listi pišejo, da je umor Calinesca delo angleške tajne policije.

Vseh enajst atentatorjev usreljenih

Morilci Calinesca so bili postavljeni pred vojaško sodišče, ki je vseh enajst obsodilo na smrt. Ustreljeni so bili takoj in njih trupla javno izložena 24 ur v svarilo ostalim.

Varšava gori, toda Poljaki jo branijo

Tudi trdnjava Modlin, severozapadno od Varšave, v poljskih rokah

Pri Varšavi so organizirali Poljaki silen odpor proti navalu nemške armade, ki se ga Nemcem še vedno ni posrečilo zlomiti.

Kakor znano, so prve nemške motorizirane čete prodrle do Varšave z jugozapada pred desetimi dnevi. Poljski vojski pa se je posrečilo napredujoče motorizirane kolone uničiti in ne samo ustaviti nadaljnje prodiranje nemške armade od zapada proti mestu, ampak jo celo prisiliti na umik.

Ko je Sovjetska Rusija stopila v akcijo na strani Nemčije, je nemško armadno vodstvo pozvalo poveljnika varšavske obrambe, da mesto preda. Poveljnik je predajo odklonil in od tega časa se vrši strahovito bombardiranje mesta po nemškem topništvu in letalih.

Poljski obrambi pomaga armada, ki se je umaknila s Poznańske in stoji še vedno v velikem trikotu zapadno od Varšave. Na osnovnici tega trikota, v okolici trdnjave Kutno, se vodijo istotako hudi boji. Zelo krvavo je tudi na bojišču v okolici trdnjave Modlin, severozapadno od Varšave, ob Visli, kjer poteka severna stranica fronte prejemene trikota. Nemci so sicer že davno javili padec trdnjave Modlin, sedaj pa sami priznavajo, da se trdnjava še vedno drži.

Kako je v Varšavi?

Poveljnik Varšave je general Rumel, obrambna dela pa vodi vrhovni župan Ljubomirski.

Varšava se pod ognjem nemških topov in letalskih bomb spreminja v razvaline in pogorišče. Varšavski župan je te dni govoril po radiu in javil, da poljski narod ve, da bo iz teh bojev izšel kot zmagovalci, pa četudi se je zgodilo najhujše, kar je bilo pričakovati.

Branilce Varšave bodri po radiu tudi poljski veleposlanik v Londonu, ki pravi, da se bo poljska stvar odločila ob Renu.

Poljske čete delajo stalne izpade iz mesta proti jugozapadu in so očistile predmestja Varšave sovražnika.

Nemci javljajo svoje zmage

Nemško vojno poročilo pravi, da se ob Visli še vedno vrše boji, ki jih ni mogoče pregledati. Število vjetnikov je tu naraslo na 170.000, vojni plen pa znaša 320 topov in 40 tankov. V celem se je tu borilo 9 poljskih divizij.

Na jugu, pri Zamošču in Tomaševem so se vdali veliki odredi poljskih čet.

Poročila o bitki pri reki Bzuri govorijo, da so Nemci tamkaj zajeli 200.000 Poljakov. (To bojišče se razteza na osnovnici znanega trikota, zapadno od Varšave, pri trdnjavi Kutno in Lodž.)

Prodiranje sovjetskih čet na Poljsko

Poljaki so se postavili tudi proti prodirajoči sovjetski armadi, seveda ne na vsej fronti, na kateri tudi niso pričakovali napada, ampak na posameznih odsekih.

Zlasti ogorčeno so se borili v okolici Lvova in v Lvovu samem, proti kateremu so prodirali z ene strani Nemci, z druge pa Rusi.

Sovjetska Rusija proti Estonski

Krivi jo, da je omogočila pobež poljski podmornici »Orel«.

Nemška in ruska vlada sta silno ogorčeni, ker sta ugotovili, da se v Baltičkem morju nahajajo podmornice tuih držav, ki najdejo zatočišča in oporišča v vodah oz. pristaniščih baltičkih držav. Zlasti pa je razburila Moskvo vest, da je poljska podmornica »Orel«, ki se je zatekla v pristanišče Reval v Estonski, pobežnila iz tega pristanišča in odplula v neznano smer.

V Moskvi trdijo, da je estonska vlada sama pomagala podmornici pri njenem pobež. Radi tega je sledila intervencija pri estonski vladi, ki je izjavila, da je moštvo podmornice napadlo estonske stražarje in jih premagalo ter nato pobežnilo s podmornico vred.

Ruska poročila javljajo, da so sovjetske čete zavzele Vilno in Grodno na severu, na jugu pa Lvov in da so njih čete dosegle madžarsko mejo.

Nadalje trdijo ruska poročila, da so ruske čete zajele poleg številnih topov in ostalega orožja tudi 60.000 poljskih vojakov.

Kal bo s Poljsko

Nemčija in Rusija sta se baje dogovorili, da bo Poljska nemško-ruski protektorat, v katerem bo 8 milijonov prebivalcev.

Anglija in Francija proti zasedbi Poljske

Angleški in francoski poslanik sta vložila pri moskovski vladi protest radi zasedbe dela Poljske republike po sovjetskih četah.

V soglasju s Poljsko pa je bilo sklenjeno, da Anglija in Francija ne napovesta vojne Sovjetski Rusiji. Razen tega Sovjetska Rusija še vedno ni odpovedala vojaškega pakta s Francijo, po katerem bi ji morala sedaj priti na pomoč.

Novi imenovani občinski odbori

v treh glavnih mestih,

Notranji minister je dobil pooblastilo, da sme izmenjati župane in mestne svetnike v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani.

Zaenkrat je bil to ukrep na volitve.

Na zapadni fronti novi boji v teku

Francozi in Nemci dovažajo čete.

Poročila generalnih štabov z bojišča na zapadu so skromna, nekoliko zgornjejša pa poročila, ki jih pošiljajo opazovalci poteka bojev v nevtralnem ozemlju na Luksemburškem.

Nemško armadno poveljstvo se trudi že nekaj dni, da bi vrglo francosko armado z višin, ki obvladajo saarsko področje. Doslej brez uspeha.

Težko topništvo je kar naprej v akciji na obeh straneh.

Zadnje dni se opaža, da dovažajo na fronto nove rezerve tako na francoski, kot tudi na nemški strani.

Vrše se stalno letalski boji in vsak dan strmoglavi po nekaj letal na obeh straneh.

Francija je svojo mobilizacijo dokončala šele 21. septembra.

Nemci zbirajo svoje čete v okolici Aachena

V Belgiji so vznemirjeni, ker prihajajo poročila, da zbirajo Nemci velike armade v okolici Aachena. Aachen bi bil

lahko izhodišče za napad na Belgijo. —

Dr. Beneš izjavlja, da se Čehoslovaška priključuje v boju Angliji in Franciji

Čehoslovaki se bodo borili kot posebna armada v sklopu zavezniških armad

V londonskem radiu je pred par dnevi govoril dr. Beneš, predsednik bivše Češkoslovaške republike, ki je izjavil, da se Češkoslovaška priključuje v vojni An-

gliji in Franciji in da se bo češkoslovaška armada, ki se formira na ozemlju zapadnih velesil, borila kot posebna armada v sklopu zavezniških armad.

Japonci bi radi hitro opravili s Kitajci

Zahtevajo, da vojskuječe se države umaknejo svoje vojne ladje in posadke iz kitajskih luk.

Japonska bi rada hitro opravila s Kitajci. Pobotala se je z Rusi radi Mandžukua in ima sedaj možnost, da vse svoje razpoložljive sile vrže na kitajsko bojišče. V teh njenih namerah jo ovira navzočnost vojnih ladij Anglije in Francije ter Zedinjenih držav v kitajskih vodah, kakor tudi vojska teh držav v mednarodnih koncesijah. Japonsko armadno poveljstvo je namreč prepričano, da potom teh faktorjev dobivajo Kitajci pomoč.

Zato je sedaj Japonska pozvala vojskujoči se državi Anglijo in Francijo, da se njune vojne ladje in čete odstra-

nijo iz kitajskih voda oz. ozemlja. To svojo zahtevo upira Japonska na dolžbe mednarodnega prava o nevtralnosti.

Seveda ta zahteva ne drži, ker Japonska ni gospodar Kitajske, ampak je to še vedno kitajska vlada. Razen tega pa bo Japonski težko tako zahtevo uveljaviti napram Zedinjenim državam, ki so med tem svojo vojno mornarico v kitajskih vodah še pojačile, in kakor izgleda najbrž zato, da razbremene Angležke, ki rabijo svoje vojne ladje tudi drugod.

Vlada pripravlja uredbo o pobijanju draginje

Pred obnovo stanovanjske zaščite?

Vlada je na svoji seji, dne 20. septembra, sklenila v načelu, da bo izdala uredbo o pobijanju draginje.

V to svrhu namerava uvesti nadzorstvo nad cenami jedil, pijače, živinske krme, obleke, obutve, kurjave,

razsvetljave, poljedelskega orodja, sredstev za poljedelsko proizvodnjo, pogonskega materiala, stanovanj in lokalov.

Društva stanovanjskih najemnikov naj se pobrigajo, da dosežejo obnovo stanovanjske zaščite, seveda morajo tudi najemniki postaviti svojega moža.

Družine vojaških vpoklicancev dobe državne podpore

Kolikšne bodo te podpore?

Ministrski svet je sklenil, da bodo dobivale družine, čijih hranitelji so vpoklicani v vojaško službo, ako nimajo sredstev za vzdrževanje, državno podporo. Kolikšna bo ta državna podpora, se še ne ve. Vsekakor je ta sklep

na mestu, kajti podeželske občine niso imele sploh nobenih sredstev na razpolago za podporo takim rodbinam, čijih hranitelji so bili pozvani na vežbe.

Kmetje, ki so dali vojski na razpolago konje in vozove, bodo dobili vse plačano.

Doma in po svetu

Jugoras in njegovi nameni

V Beogradu je bila seja glavnega odbora Jugorasa. Po poročilu »Slovenca« je govoril g. Cvetković tako-le: »Upi nasprotnikov Jugorasa, da bi zaradi spremenjenega političnega položaja v notranjosti države smeli računati na kake posebne koristi za svoje smeri, so popolnoma zgrešeni. Nasprotno se je utrta smer nacionalnih pokretov, kakor se je to predvidevalo. Proti marksističnim in z marksizmom povezanim internacionalnim pokretom vstajajo s čim dalje večjo doslednostjo in jasnostjo našim notranjim razmeram odgovarjajoči narodno-delavski strokovni pokreti. Demokratizacija delavskega gibanja ne bo šla v tej smeri, kakor si jo zamišlja marksizem, ampak v smeri nacionalnih pokretov in njihovih programov. Jugoras predvideva sodelovanje s HRS in hoče tudi praktično razvijati vplivni delokrog teh nacionalnih pokretov.«

»V smislu gorenjih navedb bodo urejene tudi delavske ustanove, samo morda še z bolj doslednim povdankom.«

Potem pa je bila sprejeta resolucija, ki pravi med drugim: »Jugoras ni nikoli zahteval, in tudi sedaj ne zahteva, da bi bila edina delavska strokovna organizacija, vendar bo... tudi v bodoče... vodil boj proti vsem laži-delavskim strokovnim organizacijam, katerim je cilj destruktivno in za narodne interese škodljivo delo, ter ki direktive za svojo delo dobivajo iz mednarodnih središč. V svrhu čim učinkovitejše borbe proti vsem poskusom rušenja s strani ostankov marksističnih in komunističnih baz v naši državi, bo Jugoras na najbolj pripraven način skladno sodeloval s tistimi delavskimi organizacijami, ki so izključno nacionalnega značaja in obilježja...« — Edina pripomba na vse to: Svobodne strokovne organizacije niso in ne računajo, da bi zaradi spremenjenega političnega položaja v notranjosti države smele računati na kakšne posebne koristi, edino kar pričakujejo je, da bodo izdani zakoni, ki bodo omogočili svobodno delovanje organizacij in zajamčili enakopravnost delavstva pred zakoni in da se ne bo smatralo za protidržavnega tistega, ki je slučajno proti stranki, katere je na vladi, kakor je bilo to deset let in je doseglo višek pod vladno dr. Stojadinovića.

Kako »Hrvatski dnevnik« presoja današnje prilike v državi? Tako-le piše: »Pred nekoliko meseci ni mogel nihče niti pomisliti na to, da bi kritiziral kakšen vladni ukrep. Danes pa morejo iznositi politične stranke tudi svoje priredke proti tako značilnem aktu, kakršen je akt od 26. avgusta 1939. Dovolj je, ako samo spomnimo na to, da se ni smelo reči niti besede kritike o stanju, ki je bilo stvorjeno dne 6. januarja 1929, ker se je tudi za najblajšo besedo ljudi zapiralo. Iz tega se vidi, kako smo napredovali. Predsednik dr. Maček ne apelira na orožnike in policijo, da mu čuvalo ugled. On se ne boji kritike. Ko so te dni zlonamerni elementi poskušali napraviti zmedo med hrvatskimi kmeti, dr. Maček ni dal obkoliti tiskarn in vršiti preiskav po stanovanjih, ampak je

naročil tajništvu Hrvatske seljačke stranke, da skliče seje vseh okrožnih organizacij.« — la

Finančni minister odreja štednjo za državne in samoupravne ustanove. Zaradi nastalih razmer slabi davčna sila. Davki bi se morali znižati, kar pa je težko. Ministrstvo zaradi tega odreja 1. da se pasivna državna podjetja prodajo ali likvidirajo; 2. odpravijo se naj nepotrebne pisarnije (birokracije); 3. prireja se naj čim manj komisij; 4. nepotrebni reprezentativni stroški se naj opuste; 5. ukinejo naj se vsi privilegiji (davčni in drugi); 6. omejuje naj se gradnja palač. Za rentabilne stvari pa ni treba štediti. Pri štednji pa je tudi važno, da je uprava poštena, na kar bo vlada sporazuma prav posebno pazila. — Namen naredb je očividno dober. Vsekakor pa bo v sedanjih razmerah močno vplivala na razvoj poslov v državni upravi in v gospodarstvu, kakor vsaka taka reforma.

Zagrebska borza dela daje brezposelne podpore družinam vpoklicanih delavcev, ako so bili pred vpoklicem zaposleni najmanj osem mesecev v zadnjih dveh letih. Družine dobe samo redno podporo, ne pa tudi izredne. Kaj misli tozadevno ljubljanska borza dela, se še ne ve.

Sol bo cenejša. Vlada je sklenila, da bo pocenila sol in sicer živinsko od din 1.25 na 0.50 par, kuhinjsko pa od 2.50 na din 1.50 ali celo na din 1.— za kg. Državna blagajna bi na ta način dobila na leto za okrog 160 milijonov dinarjev manj dohodkov.

Preko 58 odstotkov vsega našega izvoza je stavljeno pod kontrolo, to je, da se ne sme izvoziti od blaga, ki je kot tako označeno od deviznega odbora Narodne banke, ničesar, dokler izvoznik ne dobi v to svrhu potrebnega dovoljenja.

O dobavljanju surovin so razpravljali jugoslovanski industriji na konferenci, ki se je vršila te dni v Beogradu. V to svrhu bodo potrebna pogajanja tudi z Anglijo.

Popušcanje tečajev državnih vrednostnih papirjev. V zvezi z vojnimi zapletitjavi v Evropi so privatni lastniki vrednostnih papirjev začeli prodajati te papirje. Ker je ponudba velika, povprašanje pa majhno, so začeli padati tečaji teh vrednostnih papirjev. Vojna škoda je nazadovala za okrog 50 točk počenši od 1. septembra. Denarni zavodi in zavarovalnice, ki morajo imeti državne vrednostne papirje, bodo pri tem stanju utrpeli veliko kuržno zgubo, ki jo morajo v bilancah odpisati.

Oblok bankovcev je znašal dne 15. septembra 8690.3 milijona dinarjev.

30 milijonov dinarjev kreditov bo odobrenih iz državnega proračuna za gradnjo, oz. dograditev vseučilišnih poslopij v Zagrebu. Hrvatski listi pravijo, da so Hrvati že več let čakali na te kredite in da je že čas, da bodo izplačani.

Ob švicarski in belgijski meji so se po poročilih iz Pariza pričeli zbirati močni oddelki nemških čet. Obe prizadeti državi sta podvzeli obsežne ukrepe za varstvo svojih mej.

600 milijonov frankov posojila je odobrila francoska vlada vladi poljske republike.

Zane Grey:

11

Mož iz gozda

Tretje poglavje.

Popoldne, ko je že domala vse opravil, kar so mu naložili njegovi stari prijatelji v Pini, se je napolnil Dale počasnih korakov proti farmi Al Auchinclosa.

Nizka, četverkotna, iz kamna in drevesnih debel zgrajena hiša nenavadne velikosti, je stala na malem griču, pol milje izven vasi. Dom je izgledal kot kakšna trdnjava in je bil prvo v tej pokrajini zgrajeno poslopje; graditelji so morali takrat še večkrat odbijati napade Indijancev. Nekaj časa sem pa so se omejevali apaši v svojih grozljivih roparskih pohodih na južno od White Mountains ležeče okraje. Iz Auchinclosove hiše se je nutil razgled na klanice, skednje in hleve vseh mogočih velikosti in oblik ter na sto jutrov dobro obdelane zemlje. Z ovsem posejana polja so valovila sivo in rumeno v žarkih popoldanskega sonca; z vrbovjem obrasel potok je delil neskončno velik, zelen pašnik v dva dela; na njem so se pasle številne skupine konj, med tem ko so se na valoviti, goli nižini vlačile raztresene črede goveda.

Vsa farma je pričala o dolgih letih težavnega dela in o veličini človeške vztrajnosti. Potok je napajal zeleno dolino med dvorcem in vasio. Voda za hišno porabo pa je pritekala z visokega, z gozdom obraslega gorskega pobočja, na dokaj priprost način. Borova debela, enakomerne velikosti, z globoko vrezanimi žlebovi, so bila položena po dolgem in spojena drugo z drugim ter so tvorila svetlo linijo, ki je bila vidna vzdolž vsega pobočja, od koder je zavila preko

doline, na mali grič, do Auchinclosove hiše. V bližini hiše so bila izdobljena poldebla povezana med seboj in postavljena druga na drugo tako, da so tvorila neke vrste cev. Voda je tu tekla navzgor. Ta vodna napeljava je vzbujala zanimanje v vsej okolici, za deco iz Pine pa je bila vedno predmet občudovanja in radosti. Dobri ženi, ki sta vodili Auchinclosovo veliko gospodinjstvo, sta bili neredko zaprepaščeni nad čudovitimi stvarmi, ki jih je večkrat naplaval v kuhinjo neprestani tok čistega, mrzlega gorskega studenca.

Dale je zagledal starega Al Auchinclosa sedečega v senci na neke vrste stebričasti verandi, v razgovoru s par svojimi ovčjimi pastirji in živinorejci. Auchincloss je bil čokat mož izredno močnega telesnega ustroja in širokih pleč. Na glavi ni imel niti enega sivega lasu in nikakor ni izgledal star; kljub temu pa se je v njegovem obrazu odražala neka utrujenost, nekaj kar je naličilo gubam, ki jih zareže skrb, čemernost in bledica, kar je pričalo o starosti in o pomanjkanju življenjske sile. Njegove poteze drzno začrtane, so bile fino oblikovane in lepe, njegove oči prostodušne, modre, sicer nekoliko žalostne, ampak še vedno polne odločnega poguma.

Dale si ni mogel niti misliti, kako bodo smatrali ta njegov poset, in gotovo bi ga ne bilo presenetilo, ako bi ga bili napodili s posestva. Pretekla so že leta, odkar ni več prestopil tega kraja. Zato ga je začudilo, ko je videl, da je stari Auchincloss pomignil pastirjem, naj gredo, in da njegov prihod ni napravil nanj nobenega posebnega vtisa.

»Kako gre, Al? Kako?«, je pozdravil Dale mirno, med tem ko je svojo puško prislonil ob leseno pregrado.

Auchincloss ni vstal, pač pa mu je pomolil roko. »Hola, Milt Dale, mislim, da je to prvič, da Vas vidim, ne da bi Vas mogel položiti na lopatice«, je

odvrnil živinorejec. Glas mu je bil čemer in poln ganotja.

»To se pravi, da se ne počutite dobro«, je odvrnil Dale. »V resnici obžalujem, Al.«

»Ne, to ne. Svoj živ dan nisem bil bolan. Samo zdelan sem, kot konj, ki je bil nekoč močan in delavoljan, pa je preveč garal... No, Vi pa ne izgledate prav nič starejši, Milt. Življenje v gozdu ne zapusti na človeku nobenih sledov.«

»Da, počutim se močnega in čas teče, ne da bi si razbijal glavo.«

»No, navsezadnje mogoče ni to niti neumno. Zadnji čas sem se bil večkrat vprašal — odkar imam čas za premišljevanje... Toda, Milt, pri tem ne boste postali bogatejši.«

»Al, jaz imam vse, kar si želim in kar rabim.«

»Lepo, lepo; toda kaj je s tem pomagano ljudem. Vi ne delate nobenih dobrih del na svetu.«

»Ne razumeva se, Al«, je odvrnil Dale in se nasmešnil.

»No, saj se tudi nikoli nisva... Vi ste me pač prišli posetit, he?«

»Ne samo to«, je odvrnil Dale s povdankom. »Predvsem bi Vam rad sporočil, da Vam hočem plačati ovce, o katerih vedno trdite, da jih je podavil moj ukročni kučkar.«

»Plačati! Kako le?«

»Saj toliko jih tudi ni bilo, ali ne?«

»Tako okrog petdeset komadov.«

»Toliko! Al, ali še vedno verjamete, da je stari Tom podavil te ovce?«

»Hm! Milt, presneto dobro vem, da jih je on.«

»Al, kako le morete nekaj vedeti. češar jaz ne vem? Govoriva enkrat pametno. Radi te stvari si ne bova še enkrat skočila v lase. Jaz Vam plačam ovce. Z delom —«

(Dalje prihodnjik.)

Zakaj poljska armada ni mogla takoj v početku kljubovati navalu nemške armade? Italijanski listi ugotavljajo, da je nered ob priliki mobilizacije na Poljskem onemogočil nagel poseg vojske v tok vojnih dogodkov. V tem oziru so bili Nemci mnogo na boljsem, ker so že skoro tri leta imeli svojo vojsko mobilizirano, to je takrat, ko se Poljakom še ni niti sanjalo, da bo Hitler kdaj stavil kakšne zahteve Poljski. Poljaki pa so tako malo računali z vojno, da do zadnjega niso mobilizirali.

Stvar s torpediranjem »Athenie« še ni zaključena, je izjavil ameriških državnih tajnik Hull, ampak se preiskuje. Kakor znano je, da je 1. septembra našlo smrt mnogo ameriških državljanih.

Maršal Rydz-Smygli interniran. Po poročilih iz Bukarešte je romunska vlada na nemško zahtevo odredila, da se poljski maršal Rydz-Smygli internira v Romuniji do konca vojne.

Poljsko zlato je bilo po vesteh iz Londona prepeljano preko Romunije v London.

»Finis Poloniae! Ne!«, piše vatikansko glasilo »Osservatore Romano«, in nadaljuje »zato ne, ker svet na Poljsko ni pozabil, zato, ker mora spomin na to besedo, ki je prvič padla pred poldrugim stoletjem in ki se danes ponavlja v novi in še bolj strahotni preskušnji, izzvati in je izzval reakcijo. Ne, ne bo takega konca. Pravičnost, človečnost in logika sama se branijo to priznati in celo tisti, ki smatrajo silo za najbolj upravičen pogon v življenju, se morajo s tem strinjati. Saj so oni tisti, ki najbolj poudarjajo, da narodi, ki se ne znajo braniti, niso vredni da živijo. Torej je še bolj resnično, da so vredni življenja tisti, ki se znajo braniti, in zato je gotovo, da Poljska zasluži, da živi, ko je to dokazala v svoji junaki obrambi, kakor jo je dokazovala vedno.«

Tuji kapital v poljski industriji. Listi objavljajo podatke o udeležbi tujega kapitala v poljski industriji. Francoski kapital je vložil v razne grane poljske industrije 377 milijonov zlotov, ameriški 267 milijonov zlotov, nemški 191 milijonov zlotov, belgijski 190 milijonov zlotov, švicarski 123 milijonov zlotov, angleški 78 milijonov zlotov in holandski 56 milijonov zlotov. Skupaj se ceni udeležba tujega kapitala v Poljski na 1.282 milijonov zlotov. Ako računamo, da se je ta kapital obrestoval samo po 5 odstotkov, znaša to preko 64 milijonov zlotov letno, ki so jih morali poljski delavci s svojim delom pridelati za inozemske kapitaliste.

Nemške granate so razbile sovjetsko pošlaništvo v Varšavi, tako javlja varšavski radio o posledicah bombardiranja dne 20. septembra.

Motorizirani odredi nemške in sovjetske vojske so se srečali pri mestu Turku v Galiciji. Nemci so v znak pozdrava ruski zastavi (srp in kladivo na rdečem polju) pobesili svojo zastavo, boljševiške čete pa so na enak način izkazale čast nemški zastavi s kljukastim križem. Nato so si nemški in boljševiški častniki prisrčno segli v roke.

Angleško turški razgovori radi poglobljenja trgovinskih odnosov so se pričeli.

Madžarski odnosi z Rusijo niso bili prekinjeni, trdi madžarska vlada, pač pa se bodo sedaj, ko sta obe državi postali sosedi, normalizirali.

Za okrog 125 milijonov dinarjev nemškega blaga v skupni teži 110.000 ton so doslej zaplenili angleške ladje, ki kontrolirajo po morjih. Med zaplenjenim blagom je zlasti mnogo tudi mangana, ki ga potrebuje vojna industrija. Blago je bilo z ladij izkrcano, ladje pa vrnjene nevtralnimi državami.

Nemška vlada bo zahtevala od svojih državljanov, da ji izročijo delnice podjetij v tujih državah, pri katerih so udeleženi. Na ta način bo postala akcionar v teh podjetjih nemška država, kar bi znatno spremenilo položaj v teh podjetjih. Nemška vlada računa z možnostjo odkupa delniških paketov po tistih državah, v katerih se podjetja nahajajo, in bi na ta način dobila lahko precej deviz.

Okrožni vodja Streicher, organizator protizidovske propagande v Nemčiji, je bil baje na Göringovo zahtevo aretiran in bo postavljen pred mešano komisijo, ki jo sestavlja 7 članov stranke, 7 zastopnikov vojske in 8 zastopnikov industrije.

Slovaški vojniki bodo stražili Poljsko. Na Slovaškem je bila odredjena splošna mobilizacija. Po naročilu Nemčije bodo baje slovaški vojniki »vzdrževali na Poljskem red, nemške čete pa bodo premeščene na zahodno fronto.

Mehika bo zaplenila nemške petrolejske parnike, ki so se zatekli v njene luke. Z zaplenbo teh parnikov bo mehiška vlada krila dolg Nemčije za dobavljeni petrolej.

Skladišče tvrdke »Jugofilc« v Duplici pri Kamniku je pogorelo, škoda znaša din 300.000.

40 trgovcev v Beogradu je bilo obtoženih, da so hoteli s skrivanjem raznega blaga navijati cene. Pričakuje se, da bodo strogo kaznovani.

Politično zborovanje SLS. Prejšnjo nedeljo se je vršila v Ljubljani konferenca somišljenikov SLS, ki se ne strinjajo s politiko dr. Korošca. To je bilo njihovo prvo zborovanje, odkar se politični zakoni širokogrudneje tolmačijo. Pripoveduje se, da je bila udeležba zelo številna. Nekateri so se opravičili iz osebnih razlogov, izjavili pa so, da ostanejo v duhu z njimi. Konferenca je sklenila obnoviti

politično delovanje na podlagi starega programa in v smislu resolucij katoliških shodov. Izvoljen je bil odbor, ki bo vodil nadaljnje delo. Sprejeti so bili tudi primerni sklepi glede pisave »Slovenca« in »Domoljuba« v pravem katoliškem duhu. Po končani konferenci so se udeleženci podali na ljubljansko pokopališče, kjer so počastili spomin pok. dr. Janeza Ev. Kreka in škofa Jegliča.

LJUBLJANA

MARIBOR

Vprašanje cen živlenskimi potrebščinam

se ne bo dalo dolgo regulirati enostavno na ta način, da se bo reklo: Vsega je dovolj, cene živlenskimi potrebščinam se ne smejo povišati. Poklicani bodo morali to vprašanje vzeti mnogo bolj resno v pretres. Že zadnjič smo opozorili na to, da se bodo živlenske potrebščine podražile, ker bo to najna posledica vojne v Evropi. Omenili smo, da moramo računati s povišanjem cen vsemu kolonialnemu blagu, kavi, rižu, kakaou, čaju itd., potem tekstilnim izdelkom itd., ker vse to blago se uvaža sedaj po znatno spremenjenih pogojih in že sama prevozna tarifa je tako visoka, da podražitev te vrste blaga leži na dani. Vse torej kaže, da bo treba pristopiti k določanju cen, če ne bomo hoteli, da bo draginja rasla kljub vsem odredbam, glasom katerih je vsaka podražitev neopravičena. Nikakor ne gre za-

tiskati oči pred dejstvi!

Pri tem pa nujno opozarjamo na eno, da se cene regulirajo najprvo pri veletrgovcih in prodajalcih na veliko, ki zalagajo male trgovce, ne pa, da se skuša določiti cene samo za maloprodajo. Od veletrgovcev je odvisno, po kakšni ceni bodo prodajali trgovci blago na drobno. Pričakujemo torej ukrepov, ki bodo v skladu z novo nastalo situacijo. Poklicani na zasledujejo razvoj cen v velenakup in o tem sproti obveščajo javnost, da bo mogla tudi razumeti ukrepe glede določanja cen.

Važno je to tudi s stališča delavstva. Ako naraste draginja in je to uradno ugotovljeno, potem se tudi podjetniki ne morejo upirati zvišanju mezd oz. plač in se ne bo treba nepotrebnih pretekati za nekaj kar je samoobsebi umevno.

Za podporo svojcem delavcev in nameščenec, ki so na orožnih vajah. V našem listu smo že večkrat opozorili, da imajo svojci delavcev in nameščenec, ki so vsaj eno leto nepretrgano zaposleni v obratih, pravico do štiritedenske mezde. Ker je pa mnogo delavskih družin prizadetih, katerih rednik je moral na orožne vaje, pa nima pravice do te mezde, ker še ni bil v smislu določil obrtnega zakona predpisano dobo zaposlen, je mestna občina pričela najbenednejše družine podpirati. Med tem je izšla napoved, da bo izdana uredba o podpiranju teh družin, vendar je pričakovati, da bo preteklo še nekaj časa predno bodo prizadete družine praktično deležne teh podpor. Umestno bi torej bilo, da bi tudi Borza dela v Sloveniji pričela izplačevati tozadevne podpore, kakor je to storila Borza dela na Hrvatskem, pa tudi Delavska zbornica bi lahko v nujnih primerih priskočila na pomoč tem bednim družinam, ki trpijo pomanjkanje. Prav tako bi se gotovo lahko našlo nekaj sredstev za te svrhe pri banovini, kjer se zbira bednostni fond.

Nemirni časi uničujejo tudi obrt. Obrtniki tožijo, da nimajo naročil. Krojači so zlasti težko prizadeti. Kdor ima petične ljudi za odjemalce, ima še nekoliko dela, ostali pa prav nič.

Zamenjava starih delavskih odn. poselskih knjižic. Predstojništvo mestne policije v Mariboru opozarja vse one, ki imajo stare delavske ali poselske knjižice kakor n. pr. delavce, trgovske in obrtniške nastavitelne, kuharice, služkinje, hlapce itd., da si pravočasno zamenjajo stare knjižice za nove poslovne knjižice, da ne bo ob koncu leta nepotrebnega navala. Od 1. januarja 1930. dalje ne bo namreč nobeden delavec in nameščenec, ki ne bo imel nove poslovne knjižice, več pravilno zaposlen in se bo proti vsakemu, ki ne bo upošteval zadnjih predpisov, postopalo v smislu čl. 15 uredbe t. j. s kaznijo od 50 do 500 din. Z isto kaznijo se bo kaznoval delodajalec, ki bo zaposlil po 1. jan. 1940 delavca ali nameščenca brez nove poslovne knjižice predpisane z uredbo o poslovnih knjižicah Sl. l. št. 288-47 od 10. junija 1938.

S ponarejenim potnim listom je prispel iz Češke nek potnik židovskega pokolenja. Ker je policija ugotovila, da je potni list ponarejen, bo prizadetea odpremila zopet čez mejo v Nemčijo. Za ponarejeni potni list je baje plačal 25.000 frankov.

Viničarsko zborovanje se bo vršilo v nedeljo, dne 24. septembra s pričetkom ob pol

10. uri v gostilni Žižek v Košakih pri Mariboru. Razpravljajo se bo o položaju viničarjev in novi viničarski uredbi. Pridite!

Povratak naših izseljencev. Z ozirom na vojno in zapleten mednarodni položaj se napoveduje skorajšnji povratak naših izseljencev, predvsem poljedelskih delavcev, ki so se spomlad podali za zaslužkom v tujino.

Združnje trgovcev javlja, da je dognalo, da se cene špecerijskega in manufakturnega blaga še niso nikjer povišale in tudi zato ni nobenega povoda. Pač pa je pričakovati, da bodo poskočile cene nekateremu blagu, ki se mora uvažati iz inozemstva.

Toča je bila po Slovenskih goricah, okoli Sv. Jakoba, v torek, dne 19. t. m. popoldne. Padala je tako na goste, da je bilo na mah vse belo po tleh. V vinogradih je napravila prav občutno škodo, marsikak polovnjak je posrkala zemlja. Grozdje je obtočeno in je nevarnost, da ga bo še precej zgnilo do trgatve.

2166 otrok je bilo letos vpisanih na mariborskih ljudskih šolah.

Za 10.000 din blaga so odnesli vlomilci, ki so vdrli v trgovino Valterja Rupriha v Bresternici. Vlomilcev še niso izsledili.

Z levo roko v stroj je prišel v barvarni Doctor & drug tekstilec Černej Ivan s Pobrežja. Valjari so mu roko zmečkali v nadlaktju.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičenim svojcem bo vršil v nedeljo, dne 24. septembra 1939 zdravnik g. dr. Wankmüller Alfonz, Maribor, Franciskanska ulica 8-III.

»Grozdni teden« nameravajo tudi letos prirediti v Mariboru in sicer v slučaju lepega vremena od 30. septembra do 10. oktobra.

Zaključni zlet delavskih kolesarjev. I. Delavsko kolesarsko osrednje društvo Maribor in podružnici Studenci in Pobrežje, priredijo v nedeljo, dne 24. septembra svoj skupni zaključni zlet v Ruše, k s. Magdiču. Odvoz izpred društvene lokala podr. Pobrežje (Renčelj) ob pol 14. uri. Člani, udeležite se vsi, gostje dobrodošli. — Odbor.

Za spomenik pokojne gledališke igralkke Bukškové je Združenje gledaliških igralcev doslej prejelo din 980 prispevkov, ki so jih naklonili razni darovalci. Darovi se sprejemajo tudi pri blagajni Narodnega gledališča v Mariboru.

Podaljšanje abonmaja za nove abonente. Ker je podaljšani rok za obnovev lanskega abonmaja potekel šele 21. t. m., se tudi prvotno določeni rok za nove abonente podaljša do sobote 30. t. m.

Za zaščito vseh kmečkih delavcev

Misli kmečkega delavca ob objavi viničarskeuredbe

O viničarski uredbi, ki je nedavno tega izšla, smo čitali razne komentarje, vendar kakšne prav meročajne razlage še ne. Ob priliki debate v banovinskem svetu smo slišali, da so imeli pravniki velike pomisleke proti tej uredbi, ker ni docela jasna in vsebuje celo protislovja. Celi vrsti viničarjev je bilo odpovedano. Bliža se jesen in ljudje ne bodo imeli kam iti. Plača din 10 na dan brez vseh deputatov je veliko premala, z deputati bi se zdelo pa vinogradnikom preveč. Kako pa glede živine in drugih stvari? O vsem tem vlada popolna nejasnost med viničarji. Sicer pa dvomimo, ako bo ta uredba prinesla kakšno zboljšanje položaja viničarjev. Na splošno rečeno tudi ne potrebujemo samo viničarske zaščite, ampak zaščito za vse poljedelsko delavstvo. Ako se bo gospodarjem zdelo, da bi viničarska uredba bila za nje preveč veliko breme, ne bodo več najemali viničarjev, kar se tudi že dogaja, ampak si bodo pripeljali družine navadnih kmečkih delavcev, ki jih bodo vzeli na stanovanje in te jim bodo morale delati za vsako mezdo, za kakršno se bodo pač pogo-

dile, ker za nje ne velja zaščita. Tako bo večina na slabšem, kot pa je sedaj.

Torej nujno je treba razčistiti vprašanja, ki jih je postavila viničarska uredba, prav tako pa morajo meročajni tudi začeti razmišljati o tem, da bo treba zaščititi sploh vse kmečke delavce pred izkoriščanjem in ne samo eno kategorijo, če ne radi drugega, že zato, da se prepreči izigravanje viničarske uredbe.

L. H., kmečki delavec, Kamnica.

To pa ni vsak dan. V Hrniadi v Bosni se je sprijelo 400 fantov in deklet iz dveh vasi pri obiranju lešnikov. Najprvo so se streljali z revolverji, nazadnje pa obdelovali s koli, dočim so si Amaconce skočile v lase in pomagale po svoje, da je bil pretep na višku, tako po številu udeležencev, kot tudi po času trajanja. Kajti poslednje pretepače so ločili šele čez dve uri. Kakšnih deset udeležencev in udeleženek je bilo več ali manj težko ranjenih. Pa naj še kdo reče, da se pri nas ne vojskujemo!

PTUJ

Upajmo, da se bosta tvornici kmalu pričeli graditi. Mestni svet je na seji dne 20. septembra sklenil odstopiti tovarnarju A. Žigonu in barvarju F. Strosu po 2.500 kv. m. zemljišča (poleg tvornice slamatih tuljcev) brezplačno, ker imenovana nameravata zgraditi na tem prostoru tekstilno tvornico in barvarno večjega obsega. Zeleti bi bilo, da bi tovarni kma-mu stali in pričeli obratovati.

Minoriti so prosili za podporo za proslavo 760 letnice obstoja njihovega samostana in jim je mestni svet na zadnji seji odobril din 4000.

Predlog za namestitev križa v mestni posvetovalnici. Mestni svetnik Vimer je stavil predlog na zadnji seji mestnega sveta, da se namesti križ v mestni posvetovalnici.

Na tajni seji se je obravnavalo vprašanje kolektivne pogodbe za mestne delavce. Škoda, da delavci niso mogli prisostvovati debati, Torej drugič vpoštevajte to skromno željo delavstva in razpravljajte vsa vprašanja, ki se tičejo delavcev.

RUŠE

Odkritje spomenika žrtvam dela odloženo. Pripravljalni odbor za postavitev nagrobnega spomenika ruškim žrtvam dela sporoča, da je odkritje spomenika odloženo za nedoločen čas.

LAŠKO

Kako je z regulacijo Savinje? Že nad pet let govore gospodje v Laškem neprestano o regulaciji Savinje. Izvršena so bila že vsa merjenja in izgotovljeni proračuni, a kreditov ni od nikoder. V dnevnem časopisu čitamo o odobrenju kreditov za regulacijo Mure, Drave, Dravinje, Kokre itd., a za Laško naš bivši poslanec še do danes ni izvojeval nikakega kredita. Spet se bliža jesen z dežjem, ki bo z naraslo Savinjo poplavljal našo letoviško mesto. Zakaj je potrebna regulacija Savinje v Laškem? Mnoge obrežne parcele bi bile pripravnost stavbišča za zidavo novih hiš, ublažila bi se stanovanjska kriza, razširila bi se pomerij mesta, odpravila bi se mnoga mesta zalege komarjev, letoviške poti bi bile zavarovane pred neprestanimi poplavamami, upravi Radioterme bi bila omogočena dokončna ureditev topliškega parka, ki je danes navadna gmajna, mnoga navlaka, ki danes zastaja v strugi v bližini mesta in povzroča v poletju, ko voda upade, smrad, bi z močnejšim vodnim odtokom izginila. V estetskem oziru bi mesto silno mnogo pridobilo. Z regulacijo v spodnjem teku bi bilo možno zgraditi nov odsek ceste proti Radobljam, dočim so sedaj kmetje primorani voziti v to vas preko strmega klanca in velikega ovinka itd.

ST. PAVEL PRI PREBOLDU

Niso pravi. V Celju bo v kratkem proces proti Grebenšku, Žganku Andreju, Avgustu ter Arhu in Terčičevi Julki, ki so obtoženi umorov in Seščah pri St. Pavlu pri Grizah in v Medlogu pri Celju. Sirijo se govorice, da imenovani niso zakrivali teh umorov, dasi so jih baje delno celo priznali.

POBREŽJE PRI MARIBORU

ZVOČNI KINO POBREŽJE 23. in 24. sept. senzacionalni film »Flash Gordon« (potovanja na Mars).

Iz češke

Prepoved čeških listov v Slovaški. Uradno pojasnjujejo, da je prepovedala slovaška vlada le uvoz vseh čeških političnih časopisov, medtem ko še dovoljuje prihod kulturnih in drugih znanstvenih čeških revij.

Cigaret primanjkuje. »Nova doba« poroča iz Čeških Budjevic, da sta v kolodvorski restavraciji zahtevala dva gosta od natakarija cigarete, natakara pa je tajil, da bi jih imel. Ker pa je poprej eden videl, da ima natakara v omari škatlo cigaret, so natakarijo tisto omaro uradno pregledali in našli zalogo 1800 cigaret. Natakarija so zaprli, ker je tudi skrivanje blaga prepovedano.

Trgovina z vo'no v zastoju. Iz travniškega okraja v Bosni poročajo, da je prodaja domače volne v zastoju. Volna se je tržila po 15 do 18 din za kg. Zaloge se cenijo na 50.000 kg. Kupcev pa ni, ker se trgovci boje, da bi jim bila volna pozneje enkrat lahko zaplenjena in bi za zaplenjeno volno dobili manj, kot pa bi sedaj plačali zanjo.

Stroge kazni so določene tudi za draženje stanovanj in je bila kaznovana neka stanodajalka s kaznijo 5000 kron, oziroma na en mesec zapor.

Gledališki vlaki v Prahu. V svrhu povezovanja dežele s kulturnim središčem, je upeljala železniška uprava iz severo-vzhodnih in severozahodnih krajev posebne gledališke vlake, ki bodo prevažali občinstvo k predstavam v slavnostnem »Narodnemu gledališču« v Prahu. Časopisi vodijo veliko propagando za te gledališke vlake.

Bančnih zavodov v naši državi je 584, od tega jih odpade na Hrvaško 118 ali 20 odstotkov. Glavnica vseh bank znaša 2.345,5 milijonov dinarjev, rezerve 731,9 milijonov dinarjev, vloge 5.302,9 milijonov dinarjev, krediti 3.498,7 milijonov dinarjev, posojila drugim 8.675,4 milijone dinarjev, imetje (premičnin in nepremičnino) 5.229,7 milijonov dinarjev, zgruba 72,4 milijone dinarjev, dobiček 125,8 milijonov dinarjev, skupna bilančna vsota 12.703,5 milijonov dinarjev.

S protizidovskimi demonstracijami so poskušali v Sofiji neki mladinci. Policija je 50 mladincev aretirala in bodo uvrščeni v prisilne čete.

Prispela velika izbira za damske in moške plašče, obleke, kostume, hubertuse, oficirske, finansijske in železničarske uniforme! Krojaške potrebščine! Velika odprodaja ostankov! Kakor vedno dobite po najnižjih cenah in v najboljši kvaliteti samo v

ČESKEM MAGACINU **MARIBOR**
pri glavni policiji

Francoski narod se bori z geslom: Svoboda ali smrt!

Govor ministrskega predsednika Daladiera.

Dne 21. septembra je govoril v radiu ministrski predsednik Daladier, ki je dejal: Pred kratkim sem obiskal fronto in sem bil pri četah v prvih vrstah, ki so prodrle že nekaj kilometrov na nemško ozemlje. S tem prodiranjem je bila preprečena nasprotnikova ofenziva.

Vojskujemo se, ker nam je Nemčija vojno vsilila. Že tri leta živi Evropa v strahu in groznici. Hočemo enkrat za vselej končati s tem stalnim plašenjem in alarmi. Nemci so nas trikrat v enem letu prisilili, da smo morali mobilizirati.

Nemčija se vojskuje proti nam, da bi Francijo prisilila pod svoje nasilje. Kajti Nemčija že tlači celo vrsto narodov. V Nemčiji vlada nasilje že več let nad vsem ljudstvom.

Vsi naši napori za mir so bili zastoj. Z nami se je za mir trudila z vso silo tudi angleška vlada in posredovanje italijanske vlade in papeža Pija XII. se je tudi zaključilo z neuspehom, kajti uničenje Poljske je bilo že poprej tajno dogovorjeno.

Ko se Poljska ni opravila svoje mobilizacije, se je že z vso silo vrgla na njo vsa nemška premoč. Ko se je po umiku poljske vojske utrjevala na novem ozemlju in ko so se poljske armade s silnim junaštvom borile pri Kutnu in ko je Varšava odbila vse napade, tedaj so zahrbtno vdrl na poljsko ozemlje boljševiki s svojimi četami. Ta postopek je bil tajno dogovorjen in sklenjen s tajno pogodbo.

Kateri pošten človek bi še mogel verjeti v besede tistih, ki so jim roke polne krvi? Kdo bo še verjel v besede tistega, ki že leta in leta krši dano besedo? Koliko pogodb je že bilo raztrganih? Lansko leto 29. septembra mi je Hitler v Monakovem večkrat rekel, da noče Čehov, da Čehov ne mara za nobeno ceno v Nemčiji. Če nam torej danes Hitler govori, da noče več ničesar od nas, ker je že zasedel Poljsko, tedaj se moramo zavedati samo te resnice,

Chamberlain napoveduje nadaljevanje vojne

Na seji angleškega parlamenta, dne 20. septembra je govoril Chamberlain in rekel:

Ruska akcija ni prišla nepričakovano. Po noti, ki jo je dostavila sovjetska vlada Angliji, je izjavila angleška vlada,

da dogodki ne bodo spremenili učinek angleških obveznosti do Poljske. Učinek ruske intervencije je pomenil najhujši udarec za Poljsko. Anglija in Francija nista mogli preprečiti poraza Poljske, sta ji pa ponovno dali zagotovilo, da se bosta z vso silo borili za njo naprej.

Naš način ni, da bi govorili z grožnjami. Hitler je govoril, da je Francija sprejela italijansko posredovanje, angleška vlada pa ne. To ni res. Hitler je govoril o humanih metodah nemškega vojskovanja. Bombardiranje nezaščitenih mest in streljanje s strojnimi na transporte beguncev še niso humana dejanja.

Vojni cilj Anglije je, da reši Evropo stalnega strahu pred nemškim napadom in omogoči vsem narodom, da ohranijo svojo neodvisnost in svobodo. Upali smo na mir. Z napadom na Poljsko je bil mir porušen.

Na fronti je francoska armada osvo-

da hoče uničiti še Francijo, kakor je uničil Avstrijo, Češkoslovaško in sedaj Poljsko.

Proti vsemu temu se je Francija sedaj dvignila. Pri nas ni izdajalcev in na naših zastavah stoji zapisano: »Svoboda ali smrt!«

Nemška propaganda je sedaj na delu in skuša po radiu in drugače razediniti

Francoze. Ločiti hoče Francijo od Anglije.

Naj Nemci store, kar hočejo, nas ne bodo razedinitili.

Mi se vojskujemo, ker nočemo, da bi bila Francija zaslužena. Za njeno svobodo smo se spustili vsi v borbo, vsi bomo sodelovali in nikdo ne bo bogatel v ozadiju, medtem ko bo vojak prelival kri. Nas ne bo strla dolga vojna. Mi imamo samo en cilj in to je: splošna zmaga. Ta zmaga bo tedaj popolna, ko bo mir postavljen na trdne temelje in se bo Francija čutila stalno varna. Zaveš varnosti hitlerizem že tri leta ni dopuščal.

Francija je zmeraj premagala največje nevarnosti zato, ker je nihče ni mogel nikdar razediniti. Moralne sile na naši strani so ogromne. Borimo se za neodvisnost in svobodo in da se enkrat za vselej konča premoč Nemčije. Zato bo Francija tudi zmagala.

Daladier je zaključil svoj govor: »Jaz nisem vodja fanatizirane mase, ampak predstavnik svobodnega naroda, ki je zapisal na svoj prapor geslo: Svoboda ali smrt!«

jila važne strateške in taktične postojanke in jih zadržala kljub ostremu protinapadu. V boju proti podmornicam pa je Anglija na boljšem kot l. 1914., kajti takrat je bila v defenzivi, sedaj pa je v ofenzivi. Šest do sedem nemških podmornic je bilo doslej potopljenih. Največ žrtev je bilo v prvem tednu pomorske vojne, sedaj pa jih bo vedno manj. Torpediranje matične ladje za letala »Courageos« je zahtevalo 139 človeških žrtev, 44 pa jih pogrešajo. Angleške mere proti tihotapstvu vojnih potrebščin in živil iz nevtralnih držav v Nemčijo se vrši s polnim uspehom, ni pa zahtevalo doslej še nobenih žrtev, pač pa obratno nemška akcija proti blokadi.

Anglija se ne bo ustrašila nobene akcije in nobene žrtve, ako mislijo zavezniki, da je potrebna. Ne bomo pa šli v avanture, ki bi nam prinesle trenutni uspeh, potem pa poraz. Zaključil je z besedami nekega poljskega generala: »Borili se bomo. Velik del države bo sovražnik zavzel in strašno bomo trpeli, toda končno bomo zopet vstali.«

Zagrebska delavska zbornica se ne strinja z akcijo centralnega tajništva delavskih zbornic

Obvestilo javnosti in g. ministru za socialno politiko.

Zagrebska Delavska zbornica je objavila ta-le komunike, ki je bil dostavljen tudi ministru za socialno politiko g. dr. Budisavljeviću:

Po vesteh nekaterih listov je bila pri ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja delegacija delavskih zbornic v Beogradu, Novem Sadu, Skoplju in Ljubljani, ki je pod vodstvom centralnega tajništva delavskih zbornic predložila gotove zahteve iz področja socialno-politične zakonodaje. Kakor posnemamo iz navedenih časniških vesti, je ta delegacija zahtevala, da se imenujejo novi samoupravni organi Osrednjega urada za zavarovanje delavcev in okrožnih uradov. Zagrebske zbornice (in zdi se tudi delavskih zbornic v Sarajevu in Splitu) centralno tajništvo delavskih zbornic v Beogradu ni povabilo, da se te delegacije udeleže in zaradi tega niso imele prilike, da g.

ministru socialne politike in narodnega zdravja povedo stališče teh zbornic glede izvajanja socialno-politične zaštite delavcev in nameščencev. Zlasti niso imele prilike, da povedo, kako soglašajo s prej navedenimi predstavniki glede imenovanja samoupravnih organov v zavodih socialnega zavarovanja, ker, kakor znano, da v smislu sklepov svojih samoupravnih organov zahtevajo izvedbo volitev v teh zavodih. Od časa ko je na seji odbora centralnega tajništva dne 23. in 24. marca t. l. v Skoplju to tajništvo prešlo v roke predstavnikov Jugorasa, njega sodelovanje z zbornicami, ki niso imenovane iz vrst te organizacije, ni tako, kakršno bi moralo biti v smislu veljavnih zakonitih predpisov. Zdi se, da bo zagrebska delavska zbornica iz takega ravnanja centralnega tajništva delavskih zbornic morala izvajati skrajne konsekvence.

Poljski kardinal Hlond je zapustil Poljsko in potuje v Rim. Ob pričetku vojnega konflikta Nemčije s Poljsko je kardinal izdal spomenico za svobodo Poljske.

Angleške in francoske letalske sile. Anglija je imela v februarju leta 1939 1750 vojnih letal prve linije; število se je pa po zasedbi Češkoslovaške po nemških četah ogromno povečalo. — Francija si je v februarju leta 1939 postavila kot cilj, da mora imeti 7000 vojnih letal, vključno rezerve, in 12.000 motorjev za letala.

Koliko je nemški vojnih letal? Angleški listi pišejo, da je razpolagala Nemčija v maju letos s 7000 letali prve linije in 1500 letali, ki jih je dobila ob priliki zasedbe Češke in Moravske. Od letal prve linije je 3000 bombarderjev. Za pogon teh motorjev je treba 200 gramov bencina na konjsko silo in uro, to je dnevno 3000 ton ali letno 1 milijon ton bencina.

Danska in njena trgovina z Nemčijo. Danska je navezana na izvoz v Anglijo. Kot neposredna sosedja Nemčije se pa boji, da bi ji nemška blokada onemogočila ta izvoz in da bi zahtevala od nje, da svoj izvoz usmeri v Nemčijo, seveda na dolgoročni kredit. Od take trgovine bi pa Danci ne mogli živeti, kajti Angleži jim plačajo vse sproti in v zlatu.

Angleška vlada daje izvoznikom predujme na blago, ki so ga izvozili v inozemstvo, pa še ni plačano, ker računa, da bodo plačila dospela z veliko zamudo, izvozniki pa bi radi tega prišli v velike težave, ker bi jim manjkalo denarja za nove nakupe ali plačila dolgov.

Ameriški »Rdeči križ« je uredil lazaret v Parizu in določil v ta namen znesek 25.000 dolarjev.

Čim so karteli dvignili prepoved povišanja produkcije gotovih surovin in fabrikatov, je cena padla. Mednarodni kartel za kositer je povečal kvoto za produkcijo te kovine za 80 odstotkov. Posledica je, da je cena padla za pet točk. Ameriška vlada je dvignila omejitve o prodaji sladkorja, ki jih je uvedla v svrhu zaštite cene. Takoj so cene sladkorja padle. Pocenil se je tudi kavčuk in kakao, seveda zaenkrat samo v Zedinjenih državah Severne Amerike. Pač pa se je podražila platina. Platina je dragocena kovina, mnogo dražja kot zlato, pa jo ljudje kupujejo, ker se jim v teh časih denar ne zdi dovolj varen, pa četudi gre za dolarje.

Živčne bolezni med delavstvom. »Münchener Medizinische Wochenschrift« je pisala štiri tedne pred izbruhom vojne: »V zadnjih letih se je stopnjevalo število živčnih obolenj med zavarovanimi delavci, posebno v velikih podjetjih. Tem obolenjem je treba posvetiti veliko pozornost. Leta 1936—1938 je boloval vsak četrty nemški delavec od nervoznosti vsled izčrpanja. Navadno postoji vzročna zveza med nervoznimi obolenji in stopnjevanjem delovnega tempa, akordnega dela, in pomankljivi presoji delovne sposobnosti vsakega posameznega delavca pri dodelitvi dela.«

Otroški voziček in cilindri stroj (Hohlmaschine) na prodaj. Maribor, Žički prehod št. 4. (preje Langusova ulica)

Zadnje vesti

Napredovanje Francozov na zapadni fronti

Francozi so se približali Zweibrücknu, ki leži 22 km vzhodno od Saarbrückna. Njihove čete uničujejo minska polja.

V Zidanem mostu je iztirilo nekaj vagonov tovornega vlaka, zato so vlaki imeli zamudo.

Ker je izstavil domovnico židu Maksu Werdichheimu iz Brucka je bil obsojen posestnik Friderik Senčič iz Dankovcev pri Sv. Jakobu na 3 mesece zapora, pogojno za dobo pet let. Župan Benedikt Senčič in žid sta bila oproščena.

Delavski pravni svetovalec

Podražitev stanovanja (Trbovlje)

Vprašanje: Za koliko sme hišni gospodar podražiti stanovanje? Ali še obstoja kak zakon, ki omejuje višino najemnin?

Odgovor: Ker nimamo več stanovanjske zaštite, je višina najemnine prepuščena prostemu dogovoru najemnika in hišnega lastnika. Enostransko pa Vam lahko hišni lastnik najemnino zviša šele za čas po izteku redne odpovedne dobe.

Nezgodna renta (Maribor)

Vprašanje: Ponesrečila sem se pri delu v steklarni ter sem nekaj časa bojevala, sedaj pa me je zdravnik OUZD že proglasil za delazmožno, čeravno še ne morem delati in sploh ne bom mogla, vsaj ne v taki meri več kot prej, ker mi je nezgoda pustila trajne posledice. Ali lahko zahtevam kako odškodnino od podjetja, ali pa rento od OUZD?

Odgovor: Ker ste bili zavarovani, bi mogli zahtevati od podjetnika odškodnino le, če bi bil ta radi Vaše nezgode obsojen s kazensko sodbo, kar pa verjetno ni bil. Prijavite pa lahko pri OUZD Vašo zahtevo na rento in sicer morate to storiti čimprej, ker Vam bo drugače pravica zastarala.

Lokal

v bližini Kralja Petra trga v Mariboru, primeren za obrtnike, se odda v najem. Vprašati v upravi našega lista.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrava osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za do 16. do 18. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Zahvala

Vsem, ki so se spominjali moje prerano umrle, ljubljene žene, gospe

Elizabete Pavličič

v času njene težke bolezni, jo spemili na zadnji poti in mi izkazovali sočustvovanje, se najiskrenejše zahvaljujem, zlasti pa izrekam zahvalo g. dr. Vrtovcu za njegove požrtvovalne napore, da bi rešil življenje pokojnice, železničarskemu pevskemu društvu »Krilato kolo« in godbi »Glasbenega društva železniških delavcev in uslužbencev za nagrobne žalostinke, kakor tudi darovalcem cvetja.

Maribor, 22. septembra 1939.

Franc Pavličič